

Κώδικας Δεοντολογίας για τη Χρήση της Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης από Δημοσιογράφους

Ο Κώδικας Δεοντολογίας για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης από Δημοσιογράφους παρουσιάστηκε από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών (ΠΟΕΣΥ). Είναι η πρώτη δημοσιογραφική Ομοσπονδία στην Ευρώπη που προχώρησε σε κάτι αντίστοιχο. Τον Κώδικα συνέταξε επιτροπή που όρισε το Δ.Σ. της ΠΟΕΣΥ και ενέκριναν οι Ενώσεις Συντακτών μέλη της.

Πρόεδρος της Επιτροπής, η οποία ολοκλήρωσε το έργο της σε ένα χρόνο από τη σύστασή της, ορίστηκε ο καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Σπύρος Βλαχόπουλος, και μέλη οι Ανδρέας Παναγόπουλος, Οργανωτικός Γραμματέας της ΠΟΕΣΥ και συντονιστής της Επιτροπής, Βασίλης Βασιλόπουλος, δημοσιογράφος, Βάλια Καϊμάκη, δημοσιογράφος, επίκουρη καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου, Νίκος Ελευθερόγλου, μέλος Γενικού Συμβουλίου της ΠΟΕΣΥ, Άρης Βραχάτης, επίκουρος καθηγητής Ιονίου Πανεπιστημίου, Σπύρος Τάσσης, δικηγόρος, πρόεδρος της Ένωσης Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και Ιδιωτικότητας, και Μαρία Τσίπρα, νομική σύμβουλος της ΠΟΕΣΥ.

Ο Κώδικας έχει ως εξής:

**“Κώδικας Δεοντολογίας για τη Χρήση της Παραγωγικής Τεχνητής
Νοημοσύνης από Δημοσιογράφους**

Πρόλογος

Το παρόν Κανονιστικό Πλαίσιο Δεοντολογίας είναι προϊόν συστηματικής επιστημονικής Μελέτης Βέλτιστων Διεθνών

Πρακτικών, συνδυαστικά με τους Κώδικες Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων (ΔΟΔ), της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ενώσεων Συντακτών (ΠΟΕΣΥ) και της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (ΕΣΗΕΑ) από ειδική επιτροπή που συστάθηκε με απόφαση του Δ.Σ. της ΠΟΕΣΥ. Πρόεδρος της Επιτροπής ορίστηκε ο καθηγητής Νομικής ΕΚΠΑ, Σπυρίδων Βλαχόπουλος, συντονιστής ο Οργανωτικός Γραμματέας της ΠΟΕΣΥ, δημοσιογράφος, Δρ Ανδρέας Μ. Παναγόπουλος, και μέλη: ο δημοσιογράφος, Δρ Βασίλης Βασιλόπουλος, ο επίκουρος καθηγητής Άρης Βραχάτης, ο δημοσιογράφος, υπ. Δρ Νίκος Ελευθερόγλου, η επίκουρη καθηγήτρια Βάλια Καϊμάκη, ο δικηγόρος Σπυρίδων Τάσσης, και η Νομική Σύμβουλος της ΠΟΕΣΥ, Μαρία Τσίπρα.

Βιβλιογραφική Αναφορά: Βλαχόπουλος Σπύρος, Βασιλόπουλος Βασίλης, Βραχάτης Άρης, Ελευθερόγλου Νίκος, Καϊμάκη Βάλια, Παναγόπουλος Μ. Ανδρέας, Τάσσης Σπύρος, Τσίπρα Μαρία (2025). Κώδικας Δεοντολογίας για τη Χρήση της Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης από Δημοσιογράφους. ΠΟΕΣΥ.

Προοίμιο Κώδικα Δεοντολογίας για τη Χρήση της Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης από Δημοσιογράφους

Η **Παραγωγική Τεχνητή Νοημοσύνη (Τ.Ν.)** αποτελεί εργαλείο που μπορεί να αναβαθμίσει σημαντικά τις δυνατότητες της δημοσιογραφίας, διευκολύνοντας την ταχύτερη ανάλυση δεδομένων, την παραγωγή ποικίλου περιεχομένου και την ενίσχυση της αφήγησης. Ωστόσο, αυτή η ισχυρή υπολογιστική τεχνολογία συνοδεύεται από σημαντικές ηθικές προκλήσεις.

Ο παρών Κώδικας Δεοντολογίας αποσκοπεί στην καθοδήγηση των δημοσιογράφων για την υπεύθυνη και ηθική χρήση της δημιουργικής Τ.Ν.

Στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι η Τ.Ν. θα χρησιμοποιείται ως εργαλείο που ενισχύει την ακρίβεια, την αντικειμενικότητα και την αξιοπιστία της δημοσιογραφίας, **χωρίς να υπονομεύει** τις θεμελιώδεις αρχές της. Οι δημοσιογράφοι που χρησιμοποιούν εργαλεία δημιουργικής Τ.Ν. οφείλουν να προτάσσουν το δημόσιο

συμφέρον, να διατηρούν την εμπιστοσύνη του κοινού και να διασφαλίζουν ότι η εργασία τους είναι επιβεβαιωμένη, διαφανής και δεσμευμένη στη λογοδοσία. **Βασικές Αρχές Χρήσης της T.N. στη Δημοσιογραφία**

Διαφάνεια: Να είναι σαφές στους αναγνώστες πότε και πώς χρησιμοποιείται η T.N.

Ανθρώπινη εποπτεία: Να διασφαλίζεται πάντα ο ανθρώπινος έλεγχος και η επιμέλεια του περιεχομένου που παράγεται με τη βοήθεια της T.N.

Ακρίβεια και αξιοπιστία: Να διασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες που παρέχονται είναι ακριβείς και αξιόπιστες, δεδομένου ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη δεν αποτελεί πρωτογενή πηγή.

Δικαιοσύνη και ισότητα: Να αποφεύγεται η ενίσχυση στερεοτύπων και η δημιουργία διακρίσεων.

Προστασία της ιδιωτικής ζωής: Να τηρούνται οι νόμοι περί προστασίας δεδομένων.

Δημιουργικότητα και καινοτομία: Να αξιοποιούνται οι δυνατότητες της T.N. για την ανάπτυξη νέων μορφών δημοσιογραφίας.

Προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας: Να επιδεικνύεται η δέουσα προσοχή των συντακτών όταν η δημιουργική τεχνητή νοημοσύνη ανασύρει περιεχόμενο το οποίο μπορεί να μην έχει αδειοδοτηθεί από τον δημιουργό του.

Πολλοί μεγάλοι δημοσιογραφικοί οργανισμοί, διεθνώς, υιοθετούν δικά τους πρότυπα για την δεοντολογική χρήση της ΠΤΝ αλλά δεν έχει προκύψει ακόμη ένα ενιαίο κείμενο για όλους τους δημοσιογράφους. Η Ε.Ε. με την EU AI Act έχει υιοθετήσει κατευθυντήριες γραμμές για την χρήση της T.N. από τις επιχειρήσεις. Η αποτύπωση της στο δημοσιογραφικό επάγγελμα και οι περιπτώσεις διαφάνειας περιγράφονται με το παρακάτω διάγραμμα το οποίο έχει δημιουργηθεί από το Γαλλικό Συμβούλιο

Δεοντολογίας και Μεσολάβησης (CDJM).



Ο παρών Κώδικας θα εξελίσσεται, καθώς η τεχνολογία της Τ.Ν. προοδεύει. Η διατήρηση ενός ανοιχτού διαλόγου και η προσαρμογή στις νέες προκλήσεις είναι ζωτικής σημασίας.

Στόχος είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου η Τ.Ν. θα λειτουργεί ως ισχυρό εργαλείο για την ενίσχυση της δημοκρατίας και την αξιόπιστη ενημέρωση του κοινού.

Κώδικας Δεοντολογίας Παραγωγικής Τ.Ν. για Δημοσιογράφους

1. Η Δημοσιογραφική Δεοντολογία αποτελεί πυξίδα για τον τρόπο αξιοποίησης της Τ.Ν. (αρ. 1 Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ, σημ.1 Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας, αρ. 11, 21 Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης)

α. Η Τ.Ν. δεν δύναται να υποκαταστήσει τον δημοσιογράφο και τον ρόλο του να ενημερώνει τους πολίτες παρέχοντας ποιοτική και αξιόπιστη πληροφόρηση με γνώμονα την αλήθεια.

β. Η Τ.Ν. μπορεί να αποτελέσει εργαλείο αποκλειστικά και μόνον για την υποβοήθηση εκπλήρωσης της παραπάνω πρωταρχικής αποστολής των δημοσιογράφων. Η επιδίωξη και η επίτευξη αυτού

του στόχου θα πρέπει να καθοδηγεί τις επιλογές τους όσον αφορά τα τεχνολογικά εργαλεία.

γ. Η χρήση και η ανάπτυξη συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης πρέπει να υποστηρίζουν τις βασικές αξίες της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, συμπεριλαμβανομένων της αλήθειας και της ακρίβειας, της διαφάνειας, της δικαιοσύνης, της αμεροληψίας, της ανεξαρτησίας, της μη βλάβης, της μη διάκρισης, της λογοδοσίας, του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και του απορρήτου των πηγών.

2. Συμμετοχή στην διακυβέρνηση της Τ.Ν. (αρ. 2 Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ, σημ. 9 και 10 Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας).

α. Ως βασικοί θεματοφύλακες του δικαιώματος στην πληροφόρηση, οι δημοσιογράφοι, και οι Συνδικαλιστικές τους Οργανώσεις πρέπει να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη διακυβέρνηση των συστημάτων Τ.Ν. και σε οποιαδήποτε θεσμική εποπτεία διακυβέρνησης και ρύθμισης της.

β. Οι δημοσιογράφοι πρέπει να διασφαλίζουν ότι η διακυβέρνηση της Τ.Ν. σέβεται τις δημοκρατικές αξίες και ότι η ποικιλότητα των ανθρώπων και των πολιτισμών αντικατοπτρίζεται στην ανάπτυξη της Τ.Ν..

γ. Οι δημοσιογράφοι οφείλουν να διεκδικούν τη συμμετοχή τους για την δημιουργία εργαλείων Τ.Ν. που αναπτύσσονται από τα Μέσα στα οποία εργάζονται ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι δημοσιογραφικές αξίες κατά την δημιουργία τους.

3. Ενημέρωση και επιμόρφωση στην χρήση Τ.Ν.

Οι δημοσιογράφοι οφείλουν να απέχουν στην καθημερινή εργασιακή τους πρακτική από την χρήση εργαλείων Τ.Ν., για τα οποία δεν έχουν επιμορφωθεί και να απαιτούν να παραμείνουν στην αιχμή της γνώσης στον τομέα της Τ.Ν.

4. Συντακτική Ευθύνη (αρ. 1 Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ, σημ.1, 2

και 6 Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας)

α. Οι δημοσιογράφοι έχοντας τη συντακτική ευθύνη, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της Τ.Ν. για τη συλλογή, επεξεργασία ή διάδοση πληροφοριών είναι υπεύθυνοι και υπόλογοι για κάθε περιεχόμενο που δημοσιεύουν. Οι ευθύνες που συνδέονται με τη χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης θα πρέπει να προβλέπονται, να περιγράφονται και να ανατίθενται σε ανθρώπους, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και των συντακτικών κατευθυντήριων γραμμών.

β. Περιεχόμενο οποιασδήποτε μορφής που έχει παραχθεί από Τ.Ν. θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από τον δημοσιογράφο ως μη εξακριβωμένο, να ελέγχεται και να διασταυρώνεται.

γ. Οι δημοσιογράφοι έχουν την ευθύνη για την ακρίβεια της μετάδοσης πληροφοριών και οφείλουν να εφαρμόζουν όλες τις βέλτιστες επαγγελματικές πρακτικές πριν από την δημοσίευση περιεχομένου το οποίο έχει δημιουργηθεί με την βοήθεια Τ.Ν

δ. Με δεδομένο ότι ο δημοσιογράφος δημοσιοποιεί πληροφορίες των οποίων γνωρίζει την προέλευση, είναι αναγκαία η σε βάθος διερεύνηση στο μέτρο του δυνατού των πηγών που χρησιμοποιεί η Τ.Ν.

5. Διαφάνεια και λογοδοσία στην χρήση Τ.Ν. (αρ. 1 Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ, σημ.2 Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας).

α. Οι δημοσιογράφοι πρέπει να προτιμούν τη χρήση αυθεντικού υλικού και καταγραφών για την απεικόνιση πραγματικών γεγονότων. Σε κάθε περίπτωση, οφείλουν να διασφαλίζουν σαφή και αξιόπιστη διάκριση μεταξύ του περιεχομένου, που προέρχεται από τη φυσική αποτύπωση του πραγματικού κόσμου (όπως φωτογραφίες, ηχογραφήσεις και βιντεοσκοπήσεις) και αυτού, που δημιουργείται ή τροποποιείται σημαντικά με τη χρήση συστημάτων Τ.Ν.

β. Η δημοσιοποίηση φωτογραφιών, βίντεο και τυχόν άλλου

πολυμεσικού περιεχομένου που έχει παραχθεί με την βοήθεια τεχνητής νοημοσύνης πρέπει να σημαίνεται με ευκρίνεια από τους δημοσιογράφους.

γ. Οι δημοσιογράφοι οφείλουν να αποφεύγουν την παραπλάνηση του κοινού κατά τη χρήση τεχνολογιών Τ.Ν. Ειδικότερα, θα πρέπει να απέχουν από τη δημιουργία ή τη χρήση περιεχομένου που παράγεται από Τ.Ν. και μιμείται πραγματικές λήψεις και καταγραφές ή υποδύεται ρεαλιστικά πραγματικά άτομα.

δ. Οι δημοσιογράφοι οφείλουν να μην αποδέχονται την δημοσίευση παραποιημένων και αλλοιωμένων από Τ.Ν. δηλώσεων, φωτογραφιών, βίντεο και άλλων παραστάσεων και πρέπει να σέβονται την αρχή της ακριβούς χρήσης τους.

ε. Οι δημοσιογράφοι οφείλουν πάντα να υπερασπίζονται τις αρχές της ελεύθερης ειλικρινούς συλλογής και δημοσιοποίησης των ειδήσεων και να είναι διαφανείς προς τους πολίτες κατά την χρήση εργαλείων Τ.Ν. αναφέροντας με σαφήνεια τι είδους περιεχόμενο έχει δημιουργηθεί με την χρήση της.

στ. Οι δημοσιογράφοι οφείλουν να επιδεικνύουν την προσήκουσα προσοχή και κριτική στάση επαλήθευσης περιεχομένου έχοντας υπόψη ότι η δημιουργική Τ.Ν. διευκολύνει ακόμη περισσότερο την σκόπιμη διάδοση παραπληροφόρησης μέσω αλλοιωμένων λέξεων, φωτογραφιών, βίντεο ή ήχου, συμπεριλαμβανομένου περιεχομένου που μπορεί να μην έχει κανένα σημάδι αλλοίωσης και να φαίνεται ρεαλιστικό και αυθεντικό.

ζ. Οι δημοσιογράφοι δεσμεύονται να ενημερώνουν τους πολίτες για τις εξελίξεις στην Τ.Ν. και τις επιπτώσεις της με ακρίβεια και κριτικό πνεύμα.

6. Εμπιστευτικότητα κατά την χρήση της Τ.Ν. (αρ. 2 Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ, σημ.8, 9, 10, 11 Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας)

α. Οι δημοσιογράφοι οφείλουν στο πλαίσιο της προστασίας των πηγών τους να μην χρησιμοποιούν εμπιστευτικά και ευαίσθητα

στοιχεία σε ευρείας χρήσης εργαλεία T.N., προκειμένου να διασφαλίσουν το απόρρητο των πηγών.

β. Οι δημοσιογράφοι που εμπλέκονται σε διαδικασία εκπαίδευσης μοντέλων T.N. ή δημιουργίας περιεχομένου με την χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη την σχετική νομοθεσία.

7. Αμεροληψία και αποφυγή διακρίσεων (αρ. 2 Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ, σημ.1, 2 Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας).

Οι δημοσιογράφοι οφείλουν, αναγνωρίζοντας ότι η T.N. είναι πιθανόν να περιέχει μη αμερόληπτο περιεχόμενο, να ελέγχουν και να διασφαλίζουν τη μη διάδοση πληροφοριών ή απόψεων, που καλλιεργούν μίσος ή προκαταλήψεις. Να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια αποφυγής της διάδοσης των διακρίσεων βάσει φυλής, φύλου, σεξουαλικού προσδιορισμού, γλώσσας, θρησκείας, αναπηρίας, πολιτικών και άλλων απόψεων καθώς και εθνικής, κοινωνικής ή εθνοτικής προέλευσης.

8. Σεβασμός Κανόνων Δεοντολογίας και δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (αρ. 4 Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ, σημ.12 Παγκόσμιου Χάρτη Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας).

Οι δημοσιογράφοι και τα θεσμικά τους όργανα οφείλουν να διεκδικούν από τους ιδιοκτήτες των συστημάτων T.N. να αναφέρουν τις πηγές, να σέβονται τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και να παρέχουν δίκαιη αποζημίωση στους κατόχους δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων και των δημοσιογράφων. Οι κάτοχοι δικαιωμάτων πρέπει να εξαρτούν την επαναχρησιμοποίηση του περιεχομένου τους από τα συστήματα T.N. από τον σεβασμό της ακεραιότητας των πληροφοριών και των θεμελιωδών αρχών της δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

9. Ηθικές Αρχές στην Χρήση της T.N. (αρ.7β Κώδικα Δεοντολογίας ΠΟΕΣΥ)

Οι δημοσιογράφοι οφείλουν να απαιτούν από τους

δημοσιογραφικούς Οργανισμούς την χρήση εφαρμογών T.N. με βάση ηθικές κατευθυντήριες γραμμές, δίνοντας προτεραιότητα στο δημόσιο συμφέρον, στον πλουραλισμό στο περιεχόμενο και στην αξία της δημοσιογραφικής ενημέρωσης και να απαιτούν την τακτική ενημέρωση και έλεγχο των συστημάτων T.N. για βελτίωση της ακρίβειας και της ηθικής συμμόρφωσης.

10. Μηχανισμοί Αναφοράς και Ελέγχου.

Οι δημοσιογράφοι και οι συνδικαλιστικές τους Οργανώσεις οφείλουν να επιδιώκουν την δημιουργία Επιτροπών Ελέγχου και Δεοντολογικής Εξέτασης εντός των Δημοσιογραφικών Οργανισμών για να επιβλέπουν την χρήση της T.N. και να διασφαλίζουν ότι αυτή ευθυγραμμίζεται με τα δεοντολογικά πρότυπα, ενώ παράλληλα, οφείλουν να καθιερώνουν μηχανισμούς για την αναφορά και την αντιμετώπιση των παραβιάσεων του παρόντος Κώδικα Δεοντολογίας, διασφαλίζοντας παράλληλα την συμμόρφωση σε αυτόν μέσω τακτικών ελέγχων και αναθεωρήσεων.”